

บทสรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะ

เบญจมาศเป็นไม้ตัดดอกที่นิยมกันอย่างกว้างขวาง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากดอกมีความสวยงาม สีสันสดใส ส่วนใหญ่ใช้ปักแจกัน หรือใช้เพื่อตกแต่งสถานที่ให้สวยงาม เช่นตามโรงแรมต่าง ๆ

การศึกษาต้นทุนและอัตราผลตอบแทนจากการปลูกเบญจมาศของ เกษตรกรที่หมู่บ้านห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในปีการเพาะปลูก 2527 และ 2528 ภายใต้การส่งเสริมของโครงการหลวง เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของโครงการหลวง โครงการหลวงห้วยลึก ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการปลูกเบญจมาศ วิธีการส่งเสริมการปลูกเบญจมาศ ต้นทุน รายได้และอัตราผลตอบแทนจากการปลูกเบญจมาศของเกษตรกรภายใต้การส่งเสริมของโครงการหลวง จากผลการศึกษาลงรูปได้ว่า เกษตรกรจะปลูกเบญจมาศโดยใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกจำนวน 1 งาน เบญจมาศที่ปลูกเป็นเบญจมาศชนิดส์แตนด์ตาร์ด (Standard) พันธุ์ดอยคำ (Yaminosaki) ดอกสีเหลือง ดอกโตเต็มที่จะมีเส้นผ่าศูนย์กลางดอกประมาณ 5-6 นิ้ว ซึ่งจะเริ่มปลูกในเดือนกรกฎาคม ถึงสิงหาคม และจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ประมาณปลายเดือน ตุลาคม ถึง มกราคม ในด้านต้นทุนและอัตราผลตอบแทนจากการปลูกเบญจมาศพบว่า การปลูกเบญจมาศในปี 2527 และปี 2528 มีต้นทุนเฉลี่ยต่อพื้นที่ 1 งาน 7,279.43 บาท และ 7,653.11 บาท ตามลำดับ ซึ่งต้นทุนในการปลูกเบญจมาศปี 2527 ต่ำกว่าต้นทุนในการปลูกเบญจมาศปี 2528 ผลต่างส่วนใหญ่เกิดจากค่าวัสดุที่ใช้ ได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่ายากำจัดแมลงและศัตรูพืช และค่ากล่องกระดาษ สาเหตุที่ค่าปุ๋ย ค่ายากำจัดแมลง และศัตรูพืช ปี 2528 มีจำนวนสูงกว่าปี 2527 เนื่องจากปี 2528 มีการใช้ปุ๋ยในปริมาณที่มากกว่าปี 2527 เพราะในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2528 มีฝนตกชุกซึ่งจะชะล้างธาตุอาหารในดินไปมาก เกษตรกรจึงต้องเพิ่มธาตุอาหารโดยการใส่ปุ๋ยเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ในช่วงที่ฝนตกชุกมีโรคและแมลงระบาด เกษตรกรจึงต้องฉีดยาป้องกันโรคและแมลงในปริมาณที่เพิ่มขึ้น ส่วนค่ากล่องกระดาษปี 2528 มีจำนวนสูงกว่าปี 2527 นั้นเนื่องจากปริมาณผลผลิตโดยเฉลี่ยของปี 2528 สูงกว่าปี 2527 และราคากล่องกระดาษปี 2528 สูงกว่าปี 2527 เนื่องจากกล่องที่ใช้บรรจุเบญจมาศในปี 2528 มีคุณภาพดีกว่าและมีขนาดใหญ่กว่ากล่องปี 2527 บรรจุเบญจมาศได้มากขึ้นเกือบเท่าตัว

ดังนั้นแม้ว่าปริมาณผลผลิตปี 2528 จะมากกว่าปี 2527 จำนวนกล่องที่ใช้ในปี 2528 จะน้อยกว่าปี 2527 แต่ราคากล่องกระดาษปี 2528 สูงกว่าปี 2527 เท่าตัว จึงทำให้ค่ากล่องกระดาษปี 2528 สูงกว่าปี 2527

เนื่องจากต้นทุนในการปลูกเบญจมาศส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปร ต้นทุนคงที่มีเพียงเล็กน้อย ดังนั้นจึงไม่สามารถหาอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุนได้ แต่จะทำการวิเคราะห์โดยวัดความสามารถในการหากำไรแทนซึ่งผลจากการวิเคราะห์พบว่า เกษตรกรจะมีความสามารถในการหากำไรในอัตราร้อยละ 65.37 และ 66.26 ในปีเพาะปลูก 2527 และ 2528 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าความสามารถในการหากำไรจากการปลูกเบญจมาศทั้งสองปีใกล้เคียงกัน แต่ถ้าไม่นำค่าแรงงานมารวมคิดเป็นต้นทุน เนื่องจากเป็นแรงงานของเกษตรกรภายในครอบครัว พบว่าความสามารถในการหากำไรจากการปลูกเบญจมาศปี 2527 และปี 2528 มีอัตราร้อยละ 150.82 และ 145.96 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าความสามารถในการหากำไรจากการปลูกเบญจมาศปี 2527 สูงกว่าปี 2528 ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนในการปลูกเบญจมาศปี 2528 สูงกว่าต้นทุนในการปลูกเบญจมาศปี 2527

ในการเปรียบเทียบความสามารถในการหากำไรจากการปลูกเบญจมาศ กับการปลูกสตรอเบอร์รี่ พบว่าความสามารถในการหากำไรจากการปลูกสตรอเบอร์รี่พันธุ์โทโอเก้ และพันธุ์พื้นเมืองปี 2524 มีอัตราร้อยละ 69.68 และ 6.31 ตามลำดับ ซึ่งความสามารถในการหากำไรจากการปลูกเบญจมาศจะต่ำกว่าการปลูกสตรอเบอร์รี่พันธุ์โทโอเก้เพียงเล็กน้อย และจะมากกว่าความสามารถในการหากำไรจากการปลูกสตรอเบอร์รี่พื้นเมือง หากไม่นำค่าแรงงานมารวมคิดเป็นต้นทุนการผลิต ความสามารถในการหากำไรจากการปลูกสตรอเบอร์รี่พันธุ์โทโอเก้และพันธุ์พื้นเมือง มีอัตราร้อยละ 111.66 และ 31.62 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าความสามารถในการหากำไรจากการปลูกเบญจมาศ

สำหรับการเปรียบเทียบความสามารถในการหากำไรจากการปลูกเบญจมาศกับการปลูกสตรอเบอร์รี่ของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ พบว่าความสามารถในการหากำไรจากการปลูกเบญจมาศของเกษตรกรรายที่ 5 ซึ่งประสบความสำเร็จในการปลูกมีอัตราร้อยละ 105.29 และ 121.37 ในปี 2527 และ 2528 ตามลำดับ ส่วนการปลูกสตรอเบอร์รี่ของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจะมีความสามารถในการหากำไรในอัตราร้อยละ 89.63 ซึ่งต่ำกว่าความสามารถในการหากำไรจากการปลูกเบญจมาศ หากไม่นำค่าแรงงานมารวมคิดเป็นต้นทุนการผลิตในการปลูกเบญจมาศปี 2527 และ 2528 เกษตรกรจะมีความสามารถในการหากำไรในอัตราร้อยละ 190.23 และ 189.03 ตามลำดับ ส่วนการปลูกสตรอเบอร์รี่เกษตรกรจะมีความสามารถในการหากำไรในอัตราร้อยละ 221.46 ซึ่งสูงกว่าการปลูกเบญจมาศ

ถึงแม้ว่าในการเปรียบเทียบความสามารถในการหากำไร ปีการเพาะปลูกจะต่างกัน แต่ผลแตกต่างระหว่างความสามารถในการหากำไรจากการปลูกเบญจมาศและสตรอเบอร์รี่ยังมีช่วงห่างกันมาก ดังนั้นจึงอาจจะสรุปได้ว่าความสามารถในการหากำไรจากการปลูกเบญจมาศสูงกว่าการปลูกสตรอเบอร์รี่

จากการเปรียบเทียบความสามารถในการหากำไรจากการปลูกเบญจมาศกับการปลูกผักกาดหอมห่อปีเพาะปลูก 2528 พบว่าการปลูกผักกาดหอมห่อเกษตรกรมีความสามารถในการหากำไรในอัตราร้อยละ 37.93 ซึ่งต่ำกว่าความสามารถในการหากำไรจากการปลูกเบญจมาศปี 2527 และ 2528 ซึ่งมีอัตราร้อยละ 65.37 และ 66.26 ตามลำดับ

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาต้นทุน รายได้และอัตราผลตอบแทนจากการปลูกเบญจมาศของเกษตรกรที่หมู่บ้านห้วยลึก ภายใต้การส่งเสริมของโครงการหลวง พบว่ามีปัญหาดังนี้

1. ปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการขาย ในการปลูกเบญจมาศ จะพบว่าค่าใช้จ่ายในการขายมีจำนวนสูงที่สุดในจำนวนต้นทุนทั้งหมด คิดคิดเป็นร้อยละ 22.56 และ 17.74 ในปี 2527 และปี 2528 ตามลำดับ ค่าใช้จ่ายในการขายนี้เป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายด้านการตลาด ซึ่งฝ่ายการตลาดโครงการหลวงจะคิดหักไว้ 20% ของรายได้จากการขาย

ข้อเสนอแนะ ควรจะได้มีการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาดและเจ้าหน้าที่ไม่ตอกเพื่อจะหาวิธีการที่จะลดค่าใช้จ่ายในการขายและควรจะมีการพิจารณาว่าค่าใช้จ่ายด้านการตลาด 20% ที่คิดหักจากเกษตรกรสูงไปหรือไม่ จะคิดหักในอัตราที่ต่ำกว่า 20% ได้หรือไม่

2. ปัญหาด้านการดูแลและทำนุบำรุง เนื่องจากเกษตรกรปลูกพืชหลายอย่างพร้อมกัน การดูแลเอาใจใส่แปลงไม้ดอกจึงไม่เพียงพอ รวมทั้งเกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของการปลูกไม้ดอก เนื่องจากไม้ดอกให้ผลผลิตช้ากว่าการปลูกผักซึ่งขาดความสนใจ จนกระทั่งเริ่มเห็นดอกจึงจะดูแลและทำนุบำรุง และเมื่อทราบว่าเป็นปี 2527 เกษตรกรที่ปลูกเบญจมาศได้รับผลตอบแทนเป็นจำนวนค่อนข้างสูง จึงทำให้มีเกษตรกรสนใจปลูกเบญจมาศมากขึ้นในปี 2528 แต่ก็ยังมีเกษตรกรบางรายที่มีปริมาณผลผลิตค่อนข้างต่ำ เนื่องจากไม่ค่อยดูแลเอาใจใส่แปลงเบญจมาศ เช่น ไม้ใส่ปุ๋ยและฉีดพ่นยากำจัดแมลงตารางที่กำหนด

ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมการปลูกเบญจมาศในปีต่อไป เจ้าหน้าที่โครงการหลวงควรจะเน้นให้เกษตรกรเห็นถึงความสำคัญของการดูแลและทำนุบำรุงแปลงเบญจมาศตั้งแต่เริ่มปลูก นอกจากนี้เจ้าหน้าที่โครงการหลวงควรจะให้ความสนใจต่อเกษตรกรรายใหม่เป็นพิเศษ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูกและการดูแลเอาใจใส่แปลงเบญจมาศ โดยเฉพาะการให้ปุ๋ยและการฉีดพ่นยากำจัดแมลงตามตารางที่กำหนด

3. ปัญหาด้านปริมาณผลผลิต เนื่องจากในช่วงเดือนพฤศจิกายน ปริมาณผลผลิตมีมาก จึงทำให้ระดับราคาต่ำลง แต่ในช่วงปลายเดือน ธันวาคม ถึงมกราคม ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้บริโภคมีความต้องการไม้ดอกสูง แต่ปริมาณผลผลิตมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ดังนั้นหากสามารถจะผลิตให้เบญจมาศออกดอกในช่วงดังกล่าวได้ จะทำให้สามารถขายได้ราคาสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ เนื่องจากเบญจมาศเป็นพืชวันสั้น และสามารถกำหนดวันบานของดอกได้ โดยการบังคับวันสั้น ดังนั้นหากต้องการไม้ให้เบญจมาศออกดอกก็ต้องใช้แสงไฟฟ้า เพื่อให้วันยาว เบญจมาศก็จะเจริญเติบโตทางต้นและไม้ดอกออก จนกระทั่งหยุดการให้แสงไฟฟ้า เบญจมาศก็จะเริ่มออกตาดอกตามต้องการ ในการใช้แสงไฟฟ้านี้ควรจะต้องทดลองที่แปลงของสถานีส่งเสริมก่อน

4. ปัญหาด้านการตลาด เบญจมาศที่ตัดได้ฝ่ายการตลาดโครงการหลวงจะเป็นผู้ตัดจำหน่ายโดยเจ้าหน้าที่จะนำไปส่งให้แก่ลูกค้าประจำถึงร้าน ซึ่งแต่ละร้านไม่อยู่ในเส้นทางเดียวกัน ทำให้เสียเวลาและเสียค่าขนส่งและแต่ละรายจะซื้อในปริมาณน้อย มีเพียงไม่กี่รายที่จะมารับที่ฝ่ายการตลาดเองและซื้อเป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาดโครงการหลวงจะพยายามหาลูกค้าเพื่อขายในลักษณะขายส่งซึ่งลูกค้าจะสั่งทีละจำนวนมาก โดยราคาอาจจะต่ำกว่าราคาขายปลีก จะเป็นการลดภาระในการเก็บรักษาเบญจมาศ เนื่องจากเบญจมาศที่ยังรอการขายจะถูกเก็บไว้ในห้องเย็นเพื่อให้ออกสี แต่ปริมาณห้องเย็นของโครงการหลวงมีไม่เพียงพอ เนื่องจากมีพืชผักอื่น ๆ ที่จะต้องเก็บรักษาด้วย ดังนั้นหากขายส่งได้ครั้งละมาก ๆ จะเป็นการลดภาระในการเก็บรักษาลง

5. ปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ เกษตรกรมักจะแอบตัดดอกเบญจมาศและหน่อ นำไปขายให้แก่บุคคลอื่นเพื่อต้องการเงิน เนื่องจากเกษตรกรยากจน ทำให้จำนวนผลผลิตที่ได้ไม่ถูกต้อง ผลิตให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมผลผลิตในการส่งเสริมต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ ควรจะได้มีการแจ้งให้เกษตรกรทราบว่า เกษตรกรจะตัดดอกเบญจมาศ เพื่อขายให้แก่บุคคลภายนอกก็ได้ แต่ขอให้แจ้งจำนวนเบญจมาศที่ตัดขายให้แก่เจ้าหน้าที่โครงการ - หลวงทราบ เพื่อจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิตที่ถูกต้องสำหรับใช้ในการคาดการณ์ผลผลิตต่อไปได้ และทางโครงการหลวงควรจะได้มีการหาพันธุ์ใหม่เพื่อใช้ในการส่งเสริม

เบญจมาศที่ผลิตได้และจัดเป็นดอกเกรด เอ ถือเป็นดอกที่มีคุณภาพดี ขนาดดอกวัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ $5\frac{1}{2}$ " - 6" ก้านดอกยาว เมื่อเปรียบเทียบกับเบญจมาศที่ส่งเข้ามาจากต่างประเทศ คุณภาพใกล้เคียงกัน หากมีการปรับปรุงการบรรจุห่อให้ได้มาตรฐาน ก็พอที่จะมีช่องทางส่งไปจำหน่ายยังประเทศใกล้เคียง เพื่อเป็นการขยายตลาดไม้ดอกของประเทศไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอากาศร้อนทำให้เบญจมาศที่ตัดได้ไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้นานวัน หากมีการขยายพื้นที่และปริมาณการปลูก พร้อมทั้งมีการเพิ่มผลผลิตสูงขึ้น ก็ย่อมจะเป็นปัญหา เพราะปริมาณผลผลิตจะล้นตลาด ซึ่งจะมีผลกระทบต่อราคาซื้อขาย ทำให้เกษตรกรไม่ได้รับผลประโยชน์คุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งอาจจะแก้ไขโดยการชลอการนำออกสู่ตลาด พร้อมทั้งมีการขยายตลาดออกไปสู่ตลาดต่างประเทศ สำหรับการชลอเพื่อทยอยการนำเบญจมาศออกสู่ตลาดนั้น ทำได้โดยการเก็บรักษาในห้องเย็นที่มีการควบคุมอุณหภูมิและความชื้นที่เหมาะสม ซึ่งถ้าเป็นไปได้ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวงการไม้ตัดดอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ

หากได้มีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะที่ได้กล่าวมาข้างต้น การปลูกเบญจมาศเป็นไม้ตัดดอกเพื่อจำหน่ายจะเป็นพืชที่จะทำรายได้ให้เกษตรกรผู้ปลูกในอัตราที่สูงอย่างแน่นอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย